

SIYASİ GÜCÜNÜ KULLANMAYAN SENDİKALAR ÇÖZÜM ÜRETEMEZ

Aydınlık Dergisi, 13 Mayıs 2007

Yıldırım Koç

Sendikacılık hareketi, üyelerinin çıkarlarını korumak gibi en temel ve basit görevi yerine getirmeye çalışırken bile, sorunların çözümünün siyasal alana kaydığı koşullarda, aktif siyasal faaliyet içinde olmalıdır. Bu konu Türkiye’de yıllardır tartışılmaktadır. Ancak 1997 yılından beri işçi sendikalarının siyasal faaliyeti konusunda en geniş haklar tanınmış bulunmakla birlikte, işçi sendikaları bu konuda somut adım atmamaktadır.

1947 yılında kabul edilen 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendikal Birlikleri Hakkında Kanun’un 5. maddesi kesin bir siyasal faaliyet yasağı getirmişti: “İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak, siyasetle, siyasi propaganda ve siyasi yayım faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamazlar.” Bu maddenin ihlalinin yaptırımı sendikanın üç aydan bir seneye kadar geçici veya devamlı olarak kapatılmasıydı (M.7).

1963 yılında kabul edilen 274 sayılı Sendikalar Yasasında bu yasak büyük ölçüde kaldırıldı (M.16): “Bu kanuna göre kurulan mesleki teşekküller: Siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden her hangi bir suretle maddi yardım kabul edemez ve onlara maddi yardımda bulunamaz ve onların teşkilatı içerisinde yer alamazlar; bir siyasi partinin adı altında mesleki teşekkül kurulamaz.”

Bu düzenlemede sendikaların siyasal faaliyetlerinin önündeki engeller kaldırılıyor; ancak siyasal partilerle organik bağ yasaklanıyordu.

1982 Anayasası bu özgürlükleri tümüyle kaldırdı (M.52): Sendikalar... siyasi amaç güdemezler, siyasi faaliyette bulunamazlar, siyasi partilerden destek göremezler ve onlara destek olamazlar...”

1983 yılında askeri yönetim döneminde kabul edilen 2821 sayılı Sendikalar Yasasınının 37. Maddesi bu yasakları daha da kapsamlı bir hale getirdi:

“Sendika ve konfederasyonlar siyasi amaç güdemezler, siyasi faaliyette bulunamazlar, siyasi partilerle ilişki kuramaz ve işbirliği yapamazlar ve bunlarla hiçbir konuda hiçbir şekilde müşterek hareket edemezler, siyasi partilerden destek göremezler ve onlara destek olamazlar, bunlardan yardım ve bağış alamazlar, bunlara yardım ve bağışta bulunamazlar. Sendika ve konfederasyonlar derneklerle, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıflarla siyasi amaçla ortak hareket edemezler, bir siyasi partinin adını, amblem veya işaretlerini kullanamazlar. Sendika ve konfederasyonların üyelerinin münhasıran ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla yapacakları mesleki faaliyetler siyasi faaliyet sayılmaz.

“Bir siyasi partinin yönetim organlarından herhangi birinde görev alan sendika veya konfederasyon yöneticilerinin, bu göreve geldikleri andan itibaren sendika veya konfederasyondaki görevleri kendiliğinden sona erer.”

Sendikaların siyasal faaliyetleri konusunda ilk olumlu adım, 1995 yılında Anayasanın 52. maddesinin kaldırılmasıydı. Böylece, sendikaların siyasal faaliyeti bir anayasal yasak olmaktan çıktı; yalnızca yasa ile yasaklandı.

1997 yılında da 2821 sayılı Sendikalar Yasasınının yukarıda belirtilen iki fıkrası iptal edildi.

Günümüzde sendikaların siyasal faaliyeti konusunda çok geniş bir özgürlük söz konusudur. Türkiye sendikacılık hareketi, siyasal faaliyet olanakları açısından, tarihinin en özgür dönemini yaşamaktadır. Bu konudaki kısıtlamalar, sendikaların siyasal partilerden maddi yardım alamaması (2821/40), siyasal parti adıyla ve amblemiyle sendika kurulamaması ve sendika yöneticilerinin milletvekili seçildiğinde sendika yöneticiliği görevinin sona ermesidir (Anayasa, M.82).

Sendikalar günümüzde, bağımsız adayları veya siyasal partileri destekleyebilirler ve hatta siyasal parti bile kurabilirler. Bu olanak, sendikaların siyasal partilerce kullanılması biçiminde değil de, işçi sınıfının siyasal alanda da doğrudan etkisini kullanması biçiminde

değerlendirilirse; bu olanaktan, yalnızca sendikalı işçiler için değil, işçi sınıfının ve halkın tümünün çıkarları doğrultusunda etkili bir araç olarak yararlanılabilir.

İşçi sınıfı içinde farklı siyasal eğilimler vardır. Ancak, işçi sınıfına ve ülkemize yönelik saldırı karşısında, Soğuk Savaş döneminin siyasal önyargıları büyük ölçüde silinmiş durumdadır. Etnik kökene ve dini inanca dayalı farklılıkların işçi sınıfını bölmeye engel olunabilirse, işçi sınıfının sınıf temelinde siyasallaşması ve siyasete doğrudan müdahil olması mümkündür.

Burada kaçınılması gereken bir hata, 1975-1980 döneminde işçi sendikacılığında yaşanan ve günümüzde bazı kamu çalışanları sendikalarında tekrarlanan, siyasal örgütlenmelerin sendikayı dışarıdan yönetme eğilimidir. Bu uygulama, sporcuya yapılan doping gibidir. İlk başta, siyasi hareketin verdiği destekle, sendikal çalışmada bir atılım yapılır; özverili siyasal kadroların katkılarıyla büyük gösteriler ve eylemler düzenlenir. Ancak, siyasal hareket, bu desteğin karşılığını örgütü yönlendirerek ve hatta yöneterek almaya başladığında, dopingin olumsuz etkileri çıkmaya başlar; sendikada bölünmeler, iç kavgalar, tasfiyecilik ve zayıflama gündeme gelir. Siyasal bir örgütün kontrolü altına giren sendika, siyasal alandaki her türlü gelişmenin, bölünmenin ve çatışmanın kendi içine de yansıdığını görür.

İşçi sınıfının sorunlarının çözümü, anti-emperyalist, millici ve emekten yana olan bir siyasal hareketi desteklemekten geçmektedir. Siyasi gücünü kullanmayan sendikalar çözüm üretemez.